

Kazatel: Josef Hurta

Čtení: Mt 5, 21 – 26

Text: Gn 4, 1 – 16 *I poznal člověk svou ženu Evu a ta otěhotněla a porodila Kaina. Tu řekla: "Získala jsem muže, a tím Hospodina." Dále porodila jeho bratra Ábela. Abel se stal pastýřem ovcí, ale Kain se stal zemědělcem. Po jisté době přinesl Kain Hospodinu obětní dar z plodin země. Také Abel přinesl obět' ze svých prvorozených ovcí a z jejich tuku. I shlédl Hospodin na Ábela a na jeho obětní dar, na Kaina však a na jeho obětní dar neshlédl. Proto Kain vzplanul velikým hněvem a zesinal v tváři. I řekl Hospodin Kainovi: "Proč jsi tak vzplanul? A proč máš tak sinalou tvář? Což nepřijmu i tebe, budeš-li konat dobro? Nebudeš-li konat dobro, hřích se uvelebí ve dveřích a bude po tobě dychtit; ty však máš nad ním vládnout." I promluvil Kain ke svému bratru Ábelovi... Když byli na poli, povstal Kain proti svému bratru Ábelovi a zabil jej. Hospodin řekl Kainovi: "Kde je tvůj bratr Ábel?" Odvětil: "Nevím. Cožpak jsem strážcem svého bratra?" Hospodin pravil: "Cos to učinil! Slyš, prolitá krev tvého bratra křičí ke mně ze země. Budeš nyní proklet a vyvržen ze země, která rozevřela svá ústa, aby z tvé ruky přijala krev tvého bratra. Budeš-li obdělávat půdu, už ti nedá svou sílu. Budeš na zemi psancem a štvancem." Kain Hospodinu odvětil: "Můj zločin je větší, než je možno odčinit. Hle, vypudil jsi mě dnes ze země. Budu se muset skrývat před tvou tváří. Stal jsem se na zemi psancem a štvancem. Každý, kdo mě najde, bude mě moci zabít." Ale Hospodin řekl: "Nikoli, kdo by Kaina zabil, bude postižen sedmeronásobnou pomstou." A Hospodin poznamenal Kaina znamením, aby jej nikdo, kdo ho najde, nezabil. Kain odešel od tváře Hospodinovy a usadil se v zemi Nódu, východně od Edenu.*

Postní doba je časem přípravy na Velikonoční svátky. Nejde o pouhé vnější projevy půstu, ale o to, „jít do sebe“ a projevit kajícího ducha. Smysl Kristovy velikonoční oběti těžko pochopíme, dokud si plně neuvědomíme svůj vlastní stav před Bohem, svoji vlastní hříšnost a porušenost. Ta se s člověkem táhne, co svět světem stojí. Přitom byl člověk stvořen jako dobré Boží stvoření. Proč jsme nyní zlí? Proč býváme na sebe zlí, zlí jeden na druhého? Bible nám o tom hned na svých prvních stránkách vypráví modelový příběh.

Hned záhy poté, co slyšíme o dobrém Božím stvoření, nám Bible sděluje, že člověk dokáže být také pěkný prevít. Dokáže být dokonce bratrovrah. Bible je velmi realistická a velmi tvrdá četba. Bible nám o lidské nátuře nic nezamlčí. Nezamlčí například, že každý máme nějaké bratry a sestry, že nikdo z nás není a nemůže být na světě jedináčkem. Nikdo z nás není na světě sám. Bible ale také nezamlčuje, že jsou situace, kdy se ten „můj“ bratr pro mne může stát problémem. Ábel byl problémem pro Kaina. Podobně byl problémem Ezau pro Jáka nebo možná to bylo i naopak. Josef měl problémy se svými bratry nebo také spíše oni s ním. V podobnosti o marnotratném synu měl starší bratr problém se svým marnotratným bratrem... Bible je zajímavá: skoro všude, kde jsou dva neb tři, ať už bratři nebo sestry pospolu, objeví se dříve nebo později problém.

Problémy s bratry a sestrami vznikají z toho, že každý je jiný, odlišný. V tom našem případě: jeden je prvorozený, s nadšeným očekáváním vítán na svět, druhý, Ábel, jak svědčí jeho jméno, je jen jako pára nad hrncem. Každý z nich si na živobytí vydělává jiným způsobem. Kain obdělává půdu, je zemědělec, Ábel se věnuje chovu ovcí, je pastýř. Hned v úvodu nás vypravěč nezapomněl upozornit, že mezi bratry byl rozdíl. A rozdíl se vystupňuje do vrcholu ve chvíli, kdy Kain zjistí, že na jeho obět' Hospodin neshlédl, ale na Ábelovu shlédl. A pak už věci mají spád.

My se ale u toho musíme zastavit. Je to totiž v bibli poprvé, kde se mluví o náboženských úkonech, v tomto případě o oběti. „Po jisté době přinesl Kain Hospodinu obětní dar z plodin země. Také Ábel přinesl obět' ze svých prvorozených ovcí a z jejich tuku.“ Oba bratři oběťují, konají nábožensky obřad. Znamená to snad, že jakmile se na světě objeví náboženství, začnou se lidé také hned vraždit? Někdo si to opravdu myslí. A dějiny náboženských válek to jakoby potvrzují. A připočteme k tomu ještě další okolnost, která je divná. Ti dva bratři, Kain a Ábel, konají svou obět' každý extra. Co jim bránilo, aby obětovali spolu? Kain by řekl: „Já přinesu obětní dar z plodin země, ty, Ábeli, přines obět' ze svých prvorozených ovcí a z jejich tuku a budeme to obětovat spolu, vykonáme společnou obět', vždyť je to jeden Bůh Stvořitel, jemuž přinášíme obět'.“ Ne. Každý po svém – Kain po svém, Ábel po svém – slouží, oběťují svému Bohu. Divíme se, že vzniklo v dějinách náboženství tolik vražd, tolik válek, když každý chtěl mít svého boha jen pro sebe? Samotný Starý zákon je toho plný. Ale jsou toho plné i křesťanské dějiny, v nichž naši předkové popravovali jinověrce. Tyto války a vraždy dodnes tíží dějiny nás, potomků Kainových. Mnozí evangelíci si pořád pamatují své zamordované Ábely, katolíci své Sarkandry, nebo třeba muslimové své oběti v křížáckých válkách.

Ale možná namítnete: Je vůbec možné, abychom společně vzývali a slavili společného Boha? Ve vztazích mezi evangelíky a katolíky v naší zemi již „po přejití vichřic hněvu“ ledacos možné je. Občas slavíme ekumenické bohoslužby, scházíme se k náboženskému obřadu společně, což v případě Kaina a Ábela nebylo. A co ve vztazích k ostatním náboženstvím? Můžeme se společně modlit s Židy, s muslimy, s příslušníky

ostatních náboženství, která s námi nevyznávají, že v Ježíši Kristu je jediná spása? Dávám za pravdu těm z vás, kdo říkají, že to asi možné není. Ale proto se přece ještě nemusíme navzájem zabíjet.

Ovšem vraťme se k příběhu. Jak poznal Kain, že na jeho oběť Hospodin neshlédl, ale na Ábelovu ano? Nejspíše tak, že zjistil, že jemu se na poli nedaří, kdežto Ábel ve své živočišné výrobě prosperuje; a nedovedl si to jinak vysvětlit, než že Hospodin Abelovi nadřazuje, je mu příznivě nakloněn, zatímco jemu, Kainovi, nežehná. Zase rozdíl. Jeden bratr se má dobře. Druhý, ač starší a silnější, se sotva drží nad vodou. Tak to opravdu na světě chodívá. Nedaří se všem stejně. Jestli za to může Hospodin, nespravedlivé poměry nebo protřelost jedněch a naivita druhých, to už je jiná otázka. S rozdíly v životní či podnikatelské úspěšnosti se setkáváme napořád. Ale proto ještě nemusíme jeden na druhého házet špinu. Proto se ještě nemusíme navzájem mordovat.

Ani Kain nemusel. „Což nepřijmu i tebe, budeš-li konat dobro?“ říká mu Hospodin. Nebudeš-li konat dobro, hřích se uvelebí ve dveřích a bude po tobě dychtit; ty však máš nad ním vládnout. Kain má ještě volbu. Zbavit se bratra, umlčet bližního není žádný osudový zákon. Jenže s Kainem už lomcuje hněv, až je mu to vidět na tváři — „Kain vzplanul velikým hněvem a zesinal v tváři.“ O tom, že existuje souvislost mezi hněvem a zabitím, mluví Ježíš v našem dnešním prvním čtení. „Slyšeli jste, že bylo řečeno otcům: Nezabiješ... Já však pravím, že již ten, kdo se hněvá na svého bratra, bude vydán soudu; kdo snižuje svého bratra, bude vydán radě; kdo svého bratra zatracuje, propadne ohnivému peklu.“ Samozřejmě: ne každé vzplanutí hněvu vede k zabití, i když víme z novin i ze statistik, že mnoho vražd bylo spácháno v afektu. Ale hněv je jako hřích, který se už uvelebil na prahu dveří a dychtí po nás jako šelma po kořisti, číhá jako kočka na myš, jako lev řvoucí, hledaje, koho by sežral. Hřích se uvelebí ve dveřích a bude po tobě dychtit, ty však máš nad ním vládnout, ty, Kaine, nad ním máš vládnout. Na tom záleží: jestli vládne hněv nad člověkem, nebo člověk ovládne svůj hněv.

Je to padesát na padesát. A Kain zvolil tu horší možnost. Místo aby vládl a ovládl, dal se ovládnout. A věci berou rychlý spád. Raz dva a je po Ábelovi: Povstal Kain proti svému bratru Ábelovi a zabil jej. Hotovo, vyřízeno. Konečně sám na světě. Bez toho druhého.

Konečně sám? Jaký omyl! Je tu ještě jiný Druhý a ptá se: „Kde je tvůj bratr Ábel?“ Odvětil: „Nevím. Cožpak jsem strážcem svého bratra? (Hloupá výmluva!) Hospodin pravil: „Cos to učinil! Slyš, prolitá krev tvého bratra křičí ke mně ze země.“ Myslel sis, žeš bratra umlčel navždy. Ale jeho krev křičí. Křičí ke mně. Já jsem teď ten Druhý a mě se nez bavíš. Na světě nebudeš sám. Nikdy sám. Nikdo z nás není na světě sám.

Modlitba: *Hospodine, ty jsi ten, který jsi stále přítomný. V těch, kteří nám jsou proti mysli, kterým závidíme, na které se hněváme, kterým nadáváme a nejrady bychom je sprovodili ze svého světa. A ty nám je, Pane, dáváš, abychom je milovali. Abychom v nich milovali tebe. Prosíme, smiluj se nad námi, že to tak málo umíme. Amen.*

Přímluvná modlitba: *Pane Ježíši Kriste, ty jsi nám zjevil pravé lidství v lásce a oběti. Prosíme, ať proměňujeme své okolí láskou a máme odvahu pro to něco obětovat. Prosíme, dej, ať se dokážeme stavět na stranu dobra, i když zlo vítězí. Dej, ať se dokážeme zastat bratra či sestry, i když jsou v pohrdání a vystaveni nenávisti. Dej, ať se nebojíme zakročit tam, kde se děje nespravedlnost a bezpráví. Prosíme za usmíření znesvářených, za odpuštění mezi národy a smíření lidí. Prosíme za všechna obniska bojů, násilí a válek, aby zlo v nich bylo udušeno a nešířilo se do světa. Prosíme za moudrost pro politiky a vládcy tohoto světa. Prosíme za nás křesťany, abychom nepodléhali panice a nezoufali si. Dej, ať tvá církev nese do světa evangelium o tvé vládě, o tvém vítězství nad hříchem, pekem a smrtí. Vlej do našich srdcí naději a touhu po blízkosti tvého království. Amen.*